

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN: 2587-2621

Volume 4 Issue 3, November 2020

ORCID ID: 0000-0002-3758-2417

Makale Gönderim Tarihi: 08.08.2018

Makale Kabul Tarihi: 08.09.2020

DOI: 10.30692/sisad.452051

DR. ABDURRAHMAN MELEK'İN HATAY DEVLETİ BAŐBAKANLIĐI DÖNEMİ İCRAATLARI*

The Practices of Abdurrahman Melek During His Term as The President of Hatay State

Mustafa Abdullah KÜNDEYİ

Dr. Öğr. Görevlisi

Kocatepe Üniversitesi

abdullahkundeyi@gmail.com

Özet: Abdurrahman Melek, 1896 yılında Antakya'da doğmuştur. 1919 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1938 yılında İskenderun Sancağı Valiliğı görevi sırasında Milletler Cemiyeti'nin kontrolünde gerçekleşen halk oylaması sonucu, Eylül 1938'de Hatay Devleti kurulmuştur. Meclisin toplandığı ilk günlerde Abdurrahman Melek Başbakan olarak görevlendirilmiştir. Melek, Kabine ve Hükümet programını hazırlayarak Meclise sunmuştur. Bu programda eşitlik, iç güvenlik tedbirleri, milli sanayi, tarım, bütçe, turizm, ulaşım ve sağlık sorunları yer almıştır. Gerçekleştirilen Hükümet uygulamalarında ise; Türkiye'den ithal edilen eşyalardan gümrük vergisi alınmaması ve Türk lirasının Hatay devleti parası olarak da kabul edilmesi en önemli konulardandır.

* Bu çalışma Dr. Mustafa Abdullah Kündeyi'nin Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan "Hatay Devleti Başbakanı Dr. Abdurrahman Melek'in Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

23 Haziran 1939 günü Fransa ile Türkiye arasında "*Türkiye İle Suriye Arasında Toprak Meselesinin Kesinlikle Çözümüne İlişkin Anlaşma*" imzalanmıştır. Nihayet Hatay Devlet Meclisi'nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne katılma kararıyla birlikte Meclis 29 Haziran 1939 Perşembe Günü Yapılan olağanüstü toplantıda feshedilmiştir. Çalışmada Dr. Abdurrahman Melek'in Hatay Devleti başbakanı olarak sürdürdüğü, Meclis faaliyetleri ortaya konulacaktır. Yayın hazırlanırken Arşiv kaynakları, Hatay Devleti Meclis Tutanakları, Hatay basını ve Türkiye basını, anılar ve diğer kaynaklardan yararlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hatay Devleti, Biyografi, Abdurrahman Melek, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi.

Abstract: Abdurrahman Melek was born in Antakya in 1896. He was graduated from İstanbul School of Medicine in 1919. During his governorship of Sanjak of Iskenderun, as the result of referendum realised under the control of League of Nations, State of Hatay was founded in September 1938. In the first days of assembly Abdurrahman Melek was appointed as the primeminister. Melek prepared the cabinet and the government program and presented it to the parliament. In this program; equality, internal security precautions, national industry, agriculture, budget, tourism, transportation and health issues took place. In the governmental problems; not taking customs duties of goods imported from Turkey and adoption of Turkish lira as the national currency of State of Hatay are among the most critical issues.

On June 23, 1939 "The Agreement On The Settlement Of The Territorial Issue Between Turkey and Syria" was signed between France and Turkey. Finally, with the decision of Hatay State Assembly legislature to join with the Republic of Turkey, the assembly was annuled at an extraordinary meeting on Thursday June 29, 1939. In the study, assembly activities of Abdurrahman Melek as the prime minister will be revealed. While preparing the publication, archive resources, the assembly records of the Hatay State, Hatay Press and Turkey Press, memories and other sources will be benefited.

Keywords: Hatay State, Biography, Abdurrahman Melek, History of Turkish Republic

GİRİŞ

Hatay Devleti Kurulmadan Önce Dr. Abdurrahman Melek'in Faaliyetleri

Abdurrahman Melek, 1919 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde asistan olarak görev yaptığı sıralarda evlenmiş ve Antakya'ya yerleşmiştir. Antakya'da özel muayenehanesinde doktorluk yaparak geçimini sağlamıştır. Melek, Hatay meselesi için Milletler Cemiyeti kontrolünde, Cenevre'de gerçekleştirilen müzakerelere, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle birlikte müşahit olarak katılmıştır. 6 Eylül 1938 ile 29 Haziran 1939 tarihleri arasında Hatay Devleti Başbakanlığını sürdürdüğü sırada Mart 1939 yılının Mart ayında yapılan seçimlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Gaziantep milletvekili seçilmiştir (TBMM Zabıt Ceridesi, 10 Nisan 1939, s.7).

Dr. Abdurrahman Melek, Antakya'ya yerleştikten sonra doktorluk mesleğinin yanı sıra dönemin sivil toplum kuruluşlarında görevler almış ayrıca ekonomik faaliyetlerle de meşgul olmuştur. Cemiyet-i Hayriyye-i İslamiye, Turizm Cemiyeti ve Asi Nehrinden Elektrik İstihsalı Şirketine muhtelif görevlerde bulunmuştur (Galioğlu, 2003, s.8-24). Antakya'da 1928 yılında yayın hayatına başlayan Yeni Mecmua Gazetesi'ne destek vermiştir. Bu gazetede birçok makale kaleme alarak halkın siyasi ve sosyal alanlarda bilinçlendirilmesine katkı sağlamıştır (Yeni Mecmua, 15 Mayıs 1928, s.1).

1931 yılından itibaren siyasi faaliyetlerin içerisinde yer almaya başlayan Abdurrahman Melek, 6 Ocak 1932 tarihinde İskenderun Sancağı İdare Meclisi Üyeliği'ne seçilmiştir (Melek, 1966, s.18-19). 1934 yılında İstanbul'a taşınmışsa da Hatay meselesinin Türk Dış Politikası çerçevesinde uluslararası platforma taşınmasıyla birlikte Antakya'ya sıklıkla seyahat etmiş ve meselenin sonuca kavuşturulmasında etkin roller almıştır (Yenigün, 9 Nisan 1938, s.2).

İskenderun Sancağı hakkındaki gelişmelere Milletler Cemiyeti 14 Aralık 1936'dan itibaren el koymuştur. Özellikle İngiltere'nin de arabuluculuğuyla, 27 Ocak 1937 tarihinde Sancak için ayrı bir statü kabul edilmiştir (Armaoğlu, 2014, s.314). Bu olay Türk basınında da "*28 İkinci Kanun 1937 Konsey Sancak Mukavelesini Tasdik etti. Hatay meselesi, hayli çetin müzakerelerden ve*

buhranlı safhalardan sonra, nihayet halledildi ve Türkiye, yeni bir siyasî zafer kazandı” şeklinde birinci sayfada yer bulmuştur (Cumhuriyet, 28 Ocak 1937, s.1). Milletler Cemiyeti Konseyi 20 Şubat 1937 tarihinde toplanarak Sancak Statüsü ve Anayasası’nı hazırlamak üzere beş kişilik bir uzmanlar komitesi kurulmasını kararlaştırmıştır. 25 Şubat’ta kurulan komite daha önceden Sancak’a gönderilmiş bulunan gözlemci heyet ile birlikte çalışmalarına başlamıştır. Uzmanlar komitesi, Sandler Raporu olarak bilinen esaslar çerçevesinde 15 Mayıs 1937 tarihinde Sancak’ın Statü, Anayasa ve sınırlarını kapsayan bir rapor hazırlamıştır (Mursaloğlu, 2012 s.99). Bu raporla birlikte 29 Mayıs 1937 tarihinde Milletler Cemiyeti Konseyi’nde Sancak’ın “*ayrı bir varlık*” olduğu hukuken kabul edilmiştir. Türkiye ile Fransa arasında da Sancak’ın toprak bütünlüğünü ve Türkiye-Suriye sınırlarını teminat altına alan bir antlaşma imzalanmıştır. 14 Haziran 1937 tarihinde TBMM’de onaylanan anlaşma metni 25 Haziran 1937’de Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (Düster 3. Tertip, C.18, s. 1419-1436; Soysal, 2000, s. 567-568).

Hatay Devleti’nin Kuruluşuna Giden Süreç ve Seçimler

Fransa, İskenderun Sancağı’ndaki temsilcisi olan Garreau’yu Haziran ayı başında azlederek yerine Binbaşı Collet’i getirmiştir. Collet’in ilk icraatlarından biri 6 Haziran 1938 tarihinde Abdurrahman Melek’i Sancak Valisi olarak atamasıdır (Sofuoğlu, Dağıstan, 2008, s.84). Melek, “Sancak Umum Valisi” unvanı taşımakla birlikte özellikle idari kademelere yapılacak atamalar konusunda mutasarrıf ya da muhafıza göre daha geniş yetkilere sahipti (Tekin, 2010, s. 144). Diğer bir ifade ile vali Suriye Devleti’nin her hangi bir bakanlığına bağlı olarak iş görmüyordu. Tüm bu bölgesel ve uluslararası faaliyetler, Hatay Devleti’nin temellerini oluşturacak adımları gerçekleştiriyordu. Dr. Abdurrahman Melek’in ilk icraatları Antakya Belediye Başkanı ve Antakya Kaymakamını atamak olmuştur. Nitekim Belediye Başkanlığına Vedi Münir Karabay’ı, Kaymakamlığa da Süreyya Halef’i atamıştır (Payaslı, 2017, s. 50).

Hatay Devleti’nin yönetimini oluşturacak olan meclis, Milletler Cemiyeti’nin kabul ettiği Anayasaya göre 40 milletvekiliyle oluşan bir Hatay parlamentosu olacaktı. Devlet reisi meclis tarafından seçilecek, meclis dışından bir kişiyi başbakan atayarak kabineyi kurma görevini verecekti. Hatay Meclisi, Sandler Raporuna uygun olarak hazırlanan Anayasa’ya göre, yasama gücü çeşitli topluluklara göre hazırlanacak ve iki dereceli bir seçim yolu ile oluşturulacaktı (Selçuk, 1972, s. 90). 16 Temmuz’da yeni komisyon teşekkül etmiştir. Bu üyeler; Fransız temsilci olarak Colonel Robert Collet, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Fevkalade Temsilcisi Cevat Açıkalın, Hatay Halk Partisi Genel Başkanı Abdulgani Türkmen ve Sancak Valisi Abdurrahman Melek’tir (CBCA Fon 30-0-010-000-000, Kutu 224, Dosya 511, Sıra 9; Mehmet Tekin, Mehtap Tekin, 2011, s.72, 83; Mursaloğlu, 2012, s. 99);¹.Komisyon, Collet’in isteği üzerine 22 Temmuz 1938 tarihinde ilk toplantısını yapmıştır (CBCA Fon 30-10, Kutu 224, Dosya 511, Sıra 10).

Bu süreç içerisinde Antakya’daki Türk istihbarat elemanları tarafından Hatay Millet Meclisine ve Hatay Hükümetine seçilmesi düşünülen kişilere ait bir de rapor hazırlanmıştır. Raporda “*Devlet ve Hükümet Erkanı olarak namzetlikleri tespit olunanlar*” başlığı altında 4. sırada Abdurrahman Melek yer almıştır. Rapora göre Melek için, tanınmış bir aileye mensup olup baştan beri Hatay meselesinin içindedir. Türkler arasında batı tipi yaşam tarzına uyum sağlamış olan nadir kişilerdendir. Münevver bir şahsiyettir. Hitabeti ve kalemi iyidir. Yerli Hristiyanlar üzerinde olumlu etki bırakmıştır. Türklüğü samimidir. Namuslu ve temiz bir maziye sahiptir. Fransızlarla daima iyi geçinmiştir (BCA 030.10.224.512.40, s. 19) denilmiştir. Raporda ayrıca, son anlaşmadan (Resmi Gazete, 25 Haziran 1937, s. 3640; Soysal, 2000, s.543)² sonra delege Collet tarafından Hatay’da Administrator olarak görevlendirilmiştir. Halen bu görevini sürdürmektedir (BCA 030.10.224.512.40, s. 20) ifadeleri de yer almıştır.

¹ Seçim bürolarındaki görevliler de çoğunlukla Türklerden oluşmaktaydı. (Avedis K. Sanjian, 1956, s. 180).

² Sancağın Mülki Tamamiyetini Tekeffüle, Türkiye - Suriye Hududunun Teminine Dair Muahede ve Andlaşmanın ve Bunlar ile Beraber İmza ve Teati Olunan Beyanname, Mektup ve Protokolların Tasdiki Hakkında 3265 numaralı Kanun ve “29 Mayıs 1937 günü Türkiye ve Fransa Dışişleri bakanları Cenevre’de Sancağın toprak bütünlüğünü ve Türkiye-Suriye sınırlarını güvence altına alan andlaşmalar”.

Hatay Millet Meclisi seçimleri 1938 yılının Temmuz ayında başlamıştır. Sancak'ta, 20 yaşını doldurmuş erkeklerin cemaatlara göre birinci derece seçmenlerinin belirlenmesi işlemleri 22 Temmuz - 1 Ağustos 1938 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Milletler Cemiyeti Seçim Komisyonu'nu tarafından onaylanan sonuçlara göre cemaatlerin birinci seçmen oranları şu şekildedir: Türk Cemaati 35.847 (%63), Alevi Cemaati 11.319 (%19.8), Ermeni Cemaati 5,504 (%9.7), Arap Cemaati 1,845 (%3.2), Ortodoks Cemaati 2.098 (3.7) ve diğer cemaatler 359 (%0.6) (Sarınay, 1996, s. 412).

Her 100 seçmen için 1 ikinci derece seçmen (müntehib-i sani) seçilmesi gerekiyordu (Tekin, 2010, s. 371). Yukarıda belirtilen oranlara göre seçilecek milletvekili sayısı belirlenmiştir. Ancak bu sayıya göre başvuran aday sayısı birbirine eşit olduğundan 2. derece seçimlere gerek kalmamıştır. Böylece 22 Türk, 9 Alevi, 5 Arap, 2 Ermeni ve 2 Rum Cemaati aday milletvekili seçilmiştir (Sarınay, 1996, s. 412-415; Sofuoğlu, Dağıstan, 2008, s. 90). Seçilen milletvekilleri hakkında Türkiye Cumhuriyeti devleti yetkililerince Ağustos ayı ortalarında milletvekili adaylarıyla bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda Hükümet tarafından onaylanan milletvekillerinin isimleri ilan edilmiştir. Aynı gün Meclis başkanlığı için Abdulgani Türkmen ve Kabine başkanı olarak da Dr. Abdurrahman Melek'in görevlendirileceği açıklanmıştır (Erden, 2015, s.78).

Bununla birlikte Şükrü Sökmensüer, Abdurrahman Melek, Tayfur Sökmen, Cevat Açıkalın ve İskenderun Başkonsolosu Fethi Denli bulunduğu bir kurul 22 kişilik milletvekili listesini iki farklı grup olarak belirlemiş ve toplam 44 kişilik iki liste hazırlamıştı. Her iki listenin Şükrü Sökmensüer aracılığıyla Türkiye Cumhuriyeti yetkilileri tarafından değerlendirmesinin ardından Hatay Halk Partisi'nin de görüşü alındıktan sonra isimler onaylanmış olacaktı. Türk olmayan diğer milletvekili adaylarının belirlenmesi için de Abdurrahman Melek yetkilendirilmiştir (Keskin, 2018, s. 585).

Hatay Devleti Millet Meclisi ve Başbakan Dr. Abdurrahman Melek

Hatay Devleti Millet Meclisi, 2 Eylül 1938 tarihinde açılmıştır (Sarınay, 1996, s. 415). İlk oturumda, Abdurrahman Melek, Vali sıfatıyla toplantıyı izlemiştir (Tekin, 2009, s. 518). Sancak Anayasasına göre Cumhurbaşkanı, meclis tarafından milletvekili olmayanlar arasından seçilecekti (Hatay Devleti Millet Meclisi Zabıtları (HDMMZ), 2009, s. 15). Dolayısıyla meclis ilk oturumda Tayfur Sökmen'i oy birliği ile Cumhurbaşkanı seçmiştir. Aynı oturumda Meclis başkanlığına da Abdulgani Türkmen getirilmiştir. Devletin adı İskenderun Sancağı yerine Hatay Devleti olarak değiştirilmiş ayrıca bayrağının şekli de tespit edilmiştir (Tekin, 2010, s. 379-381).

Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen, Devlet Reisi sıfatıyla Abdurrahman Melek'e resmi bir yazı ile Hatay Kabinesini kurma görevini vermiştir. Yazıda Abdurrahman Melek'e hitaben "*Beş zattan terekkiüp edecek olan Hatay Kabinesinin teşkiline zatı alilerini memur ettim. Allah tevfikân ihşân buyursun.*" ifadesi yer almıştır. Nihayet 5 Eylül 1938 tarihinde Melek Hükümeti kurulmuştur. Bu hükümette Abdurrahman Melek Başbakan, İçişleri ve Dışişleri Bakanı, Cemil Yurtman Adalet Bakanı, Cemal Baki Maliye ve Gümrük Bakanı, Faik Türkmen Eğitim ve Sağlık Bakanı, Kemal Alpar ise Bayındırlık ve Tarım Bakanı olarak atanmıştır (Ada, 2013, s. 186; Soysal, 2000, s. 548). Bu atamalar gerçekleşikten hemen sonra Bakanlıklar için atanacak müsteşarların listesi şu şekilde belirtilmiştir. Müdafaa için İnayet Mursaloğlu, Hariciye için Besim Tecer, Adliye için Feyzi Atahan, Nafia için mühendis Kişişyan, Ziraat için Mahmud Kavvas, Maliye için Huri Rad, İktisat için Celal Akkuş. Maarif için Mardiros, Sıhhat için Dr. Sıtkı Osman isimleri getirilecektir (Akşam, 6 Eylül 1938, s.4).

Hatay Devleti Meclisinin üçüncü celsesinde Meclis Başkanı tarafından kürsüye davet edilen Başbakan Abdurrahman Melek, saat 10.20'den itibaren sık ve şiddetli alkışlar arasında Hükümet Programını okumuştur. Milli Meclisin Hükümet Reisi sıfatıyla kürsüye geldiği için mutluluğunu dile getiren Melek, Devlet Başkanı'nın kendisine duyduğu güvene teşekkür etmiştir. Ayrıca milletvekillerine hitaben, yıllardır sürdürülen mücadeleden sonra kavuşulan istiklal sayesinde huzur ve refaha erişmek ve her alanda kalkınmak için verilen sorumluluğun güçlüğünden

bahsetmiştir. Karşılaşılabilecek güçlükleri yenebilmeyi “*Canla başla bağlı olduğumuz Ulu Şefimiz Atatürk’ün nur ve iman saçan ilham ve eserleri, Türk’ün ruhunda mevcut olan azim ve fedakarlık*” yoluyla çözeceklerini ifade etmiştir (HDMMZ, 2009, s. 43).

Başbakan Melek, Hükümet Programının temel prensiplerinin hareket noktasını Kemalizm rejimine bağlamıştır. Buna göre ilk olarak, Hatay hakkında verilen uluslararası kararlara uymak ve bunların uygulanmasını sağlamak görevini üstlendiklerini bildirmiştir. Diğer taraftan ülke içinde emniyeti sağlamak için de “Millî İnzibat Teşkilatı”nın kurulmasının ilk işleri arasında olduğunu söylemiştir. Irk ve mezhep farkı gözetmeksizin bütün vatandaşların eşitliği prensibiyle hareket edileceğini belirtmiştir. Komşu devletlerle iyi ilişkiler kurmak ve sürdürmek arzusu ile ekonomik şartların iyileştirilmesi için ticari anlaşmalar yapmak, sanayi ve tarım ürünlerinin korunarak geliştirilmesi için gerekli her türlü tedbirlerin alınacağını açıklamıştır.

Hükümet olarak Sağlık alanında, teknolojik yenilikler ve yasal düzenlemelerle nüfusun çoğalmasını ayrıca şehir ve köylerin imar edilmesini bildirmiştir. Hükümet olarak yapacaklarını bildirmiştir. Sosyal ve kültürel hayatın yenileşme ruhuna uygun olarak ilerlemesi için, millî terbiye ve eğitim prensipleri uyarınca akılcı yöntemlerin kabul edileceği ve uygulanacağını vurgulamıştır. Diğer yandan adliye teşkilatını medeni ülkelerin hak ve adalet prensiplerine uygun hale getirileceğini ifade etmiştir. Çalışan işçi ve ameleiyi koruyacak tedbirlerin hükümet programına alındığını hatırlatmıştır.

Kısıtlı bir bütçe ile az masraf ve çok iş temel prensibi çerçevesinde, sanayi ürünleri üreticileri ve ticaretle uğraşanların gelirlerini arttıracak tedbirlerin alınacağını, bununla birlikte nakliyecilik sektörünün de dikkate alınacağını müjdelemiştir. Ulaşım konusunda bir diğer husus olarak mevcut yolların iyileştirilmesi ve yeni yolların yapılmasıyla şehirler ve köyler arasında ulaşımın sağlanması. İskenderun Limanı’nı Akdeniz limanları arasında hak ettiği noktaya taşınması hedefi vurgulanmıştır.

Tarım teknolojileri kullanarak toprak ve toprak altındaki madenlerimiz için en iyisini yapmaya gayret edileceğini sözlerine eklemiştir. Melek, yerüstü kaynaklarının bir diğer çeşidi olan doğal güzelliklerin esirgenmediği, bölgenin turizm merkezi haline getirilmesi ve arkeolojik eserlerin günışığına çıkarılmasının öneminden bahsetmiştir. Ayrıca bataklıkların kurutulmasının tarım ve sağlık açısından çok önemli artılar sağlayacağını ve bu konularda çalışmalar yapacaklarını da programın son maddesi olarak açıklamıştır.

Hükümet programının okunmasının ardından, Meclis oy birliği ile hükümet programını ve kabineyi onaylamıştır. Güvenoyunu alan ve tekrar kürsüye gelen Abdurrahman Melek, milletvekillerine teşekkür etmiştir. Okunan programın en geniş anlamda ve hızla hayata geçirileceğini bildirmiştir (HDMMZ, 2009, s. 43-45).

Hatay Devleti Millet Meclisi Zabıtlarında Hükümet Programının Uygulanması ve Başbakan Abdurrahman Melek’in İcraatları

Abdurrahman Melek’in Başbakan sıfatıyla göreve başladığı ilk günlerde, 6 Eylül 1938 tarihli meclis oturumunda Hükümet merkezinin Antakya’da olması kararlaştırılmıştır. Aynı gün İskenderun mebusları bu karara itiraz etmiştir. Onlar, İskenderun limanı ve ticari hayatın hareketliliği, devlet kurumları için yeterli binaların mevcudiyeti gibi gerekçeleri öne sürerek, hiç olmazsa hükümet faaliyetlerinin bir kısmının İskenderun’da gerçekleştirilmesini teklif etmişlerdir. Bu durum karşısında Başbakan Melek, teklifi getiren milletvekillerine teşekkür etmiş ve gösterilen hassasiyeti hükümete bağlılık sembolü olarak değerlendirmiştir. O, milletvekillerinin İskenderun’un gelişmesi açısından endişeye düşmemeleri gerektiğini bu hususta tedbirlerin alınacağını ifade etmiştir. Açıklanan hükümet programında İskenderun Limanı’nın Akdeniz limanları arasındaki önemini koruyacağını ve gelişeceğinin vaat edildiğini beyan etmiştir. Ekonomik hareketliliği çeşitlendirerek geliştireceklerini de ifadelerine eklemiştir. Diğer yandan hükümet birimlerinin iki şehre bölünmesinin, icraatların yürütülmesi açısından güçlük oluşturacağını iddia etmiştir. O, zaten bina yetersizliği nedeni ile geçici olarak hükümet

faaliyetlerinin İskenderun'da sürdürülmesi zorunluluğunun bulunduğunu hatırlatmıştır. İmkanlar çoğaldıkça hükümet merkezinin İskenderun'dan Antakya'ya nakledileceğini belirtmiştir (HDMMZ, 2009, s.55-56).

Devletlerin bağımsızlık alametlerinden birisi de hiç şüphesiz milli marşlardır. Hatay Devleti de bağımsızlığını vurgulamak için Milli Marşla ilgili olarak 7 Eylül 1938 tarihli celsede gündeme gelmiştir. Antakya Milletvekili Suphi Bereket, Türkiye Cumhuriyeti Milli Marşı'nın Hatay Devletinin de marşı olması gerektiğini teklif etmiştir. Söz konusu teklif Hatay Meclisi tarafından kabul edilmiştir. Başbakan Abdurrahman Melek, teklifin oy birliği ile kabul edildiğini ve İstiklal Marşı'nın Hatay Devleti'nin de milli marşı olduğunu söylemiştir (Hatay Devleti Millet Meclisi Tutanakları (HDMMT), 5.Celse, 07.09.1938, https://apps.tbmm.gov.tr/im_dosyalar/hatay/HD_01_05_11.pdf).

Diğer bir Egemenlik göstergesi olarak değerlendirilen posta pulları konusu da 7 Eylül 1938 tarihli meclis toplantısında gündeme gelmiştir. Mebuslar Hatay Devleti'nin kendi pullarını bastırmasını gündeme taşıyan bir takrir vermişlerdir. Bu hususta söz alan Başbakan Abdurrahman Melek uluslararası sözleşmelere işaret etmiştir. Elde bulunan posta pullarının kullanılmasına devam edilecektir. Hatay Devleti uluslararası posta birliğine girene kadar kendi namına posta pulu bastıramayacaktır. Aceleci davranılmasının bir anlamı yoktur. Uluslararası posta birliğine katılır katılmaz posta pulları basılacaktır (HDMMZ, 2009, s. 65) diyerek bu konuya açıklık kazandırmaya çalışmıştır. Nitekim Abdurrahman Melek yıllar sonra hatıralarında bu konudaki görüşlerini şöyle aktarmıştır; Hatay'da mevcut posta pulunun kalmadığını hatta Suriye Hükümeti'nin Hatay'a pul göndermez olduğundan bahsetmiştir. Hatay posta idaresi tarafından postanelerde hiç pul kalmadığı gerekçesiyle mektupların Payas'a gönderildiğini, orada mektuplara Türk pulları yapıştırılmak suretiyle posta işlerinin aksatılmamaya çalışıldığını söylemiştir. Konunun uluslararası boyutu açısından İsviçre'de Milletlerarası Posta Birliği Bürosu'na, Hatay devletinin postalarını tescil ettirme konusuna değinmiştir. Bu durumda, Milletler Cemiyeti'nin Hatay statüsüne göre harici temsili olmaması sebebiyle Hatay Hükümeti, doğrudan doğruya milletlerarası büroya müracaat edememiştir; Fransız hükümeti vasıtasıyla müracaat edilmesi uygun görülmüş ve kısa bir süre sonra Milletlerarası Hatay Postaları kurulmuştur. Nihayet Hatay pulları çıkarılmaya başlanmış ve milletler arası postalar camiasına girilmiştir (Melek, 1966, s. 68-69).

Aynı tarihli oturumda Hatay Meclisi, ilerleyen günlerde meclisin tatile gireceğini, dolayısıyla Hükümetin kanun hazırlama yetkisini kullanmasını istemiştir. Hükümete verilecek yetki ile kanunları hazırlayacağını ve tatil bittiğinde meclis çatısı altında o kanunların onaya sunulacağı vurgulanmıştır (HDMMZ, 2009, s.65). İlerleyen tarihlerde Bakanlar kurulu tatil günleri haricinde de toplanarak kanun hazırlığı görülmüştür.

Hatay Meclisi tarafından verilen aranın ardından 1 Kasım 1938 tarihinde gerçekleşen oturumda Bakanlar Kurulunun hazırladığı kanun teklifleri listesi Başbakan tarafından Meclis Başkanlığı makamına arz edilmiştir. Buna göre 24 muvakkat kanun yapılmış ve bu kanunların ilk örneği olarak, 29 Aralık 1938 tarihli oturumda kabul edilen Ordu Nahiyesinin³ İlçe Olması Kanunu'dur. Diğer kanunlar; Başbakanlık Kadrosuna Yeni Kadroların Eklenmesi, Af ve Tecil Muvakkat Kanunu, 12 Aralık 1938 günlü toplantıda görüşülen Mahkemelerin Teşkilatına Dair Kanun, İttiham Muamelesinin İlgası Hakkındaki Kanun. 12 Eylül 1938 tarih ve 4 numaralı Mahkemeler Teşkilatı Kanunu hakkında yeniden düzenlenen Muvakkat Kanun. İskenderun ilçe teşkilatına dair bir kanun ile Ziraat Vekâletinde bir Ziraat Genel Müdürü kadrosu verilmesi ve yine 3 Sayılı bütçe Kanununa ek muvakkat Kanunun teklifleri gerçekleştirilmiştir. Bu kanunların yanı sıra Memurin Muvakkat Kanunu, “Ehliyet ve liyakatları tebeyyün eden Adliye memurlarının hakim sınıfına alınabileceğine dair 238 numaralı Tanzimat-ı Adliye kararnamesine müzeyyel muvakkat kanun”, “Teşkil-i mehakim Kanunu”nun 19'uncu Maddesine Bazı Fıkralar İlavesine Dair Muvakkat Kanun, Ordu İlçesinde Bezge İsimli Nahiye Kurulması, İçişleri Kadrosuna Yeniden 52 Jandarma

³ Bugünkü adı Hassa olan ilçe. <http://hassa.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi>

İlavesi (HDMMZ, 2009, s. 134), Hatay Vatandaşlığına Dair Muvakkat Kanun ile Maliye Vekâleti Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında ve Hatay Gümrük Teşkilatı Hakkındaki Kanunlar sırasıyla okunmuştur.

Bunlardan başka; Reyhaniye⁴ Nahiyesi'nin İlçeye Dönüştürülmesi Kanunu, Hatay'la Lübnan ve Suriye Arasında Gümrük İhdası Hakkında Kanun (Hatiboğlu, 2012, s.104; HDMMZ, 2009, s. 76; Ashiyüce, 2008, s. 288)⁵, Hatay Gümrük Bayrağı Hakkında Kanun (HDMMZ, 2009, s. 124), Hakimler Kanunu ve nihayet hazırlanan “*Müellifler Hukuku Namıyla Alınmakta Olan Paranın Alınmayacağına Dair Kanun*” teklifleri birer tezkere ile ait oldukları komisyonlara havale edilmiştir (HDMMZ, 2009, s. 76-77).

8 Aralık 1938 tarihli Meclis oturumunda “*Türkiye’den İthal Edilecek Eşyadan Gümrük Alınmaması*” ile ilgili ekonomik ve siyasi açıdan önemli bir kanunun görüşmeleri gerçekleşmiştir. Bu çerçevede kanunun kabulü daha başından uygun görülmüş ise de hukuki açıdan dikkat edilecek noktalar tartışmaya açılmış ve görüşmeler olumlu sonuçlanmıştır. Bu sırada söz alan İskenderun milletvekili Abbas Ülkü, “*Türkiye’de ecnebi malları da vardır*” diyerek bu noktaya dikkat çekmek istemiştir. Buna göre, Türkiye’de üretilmiş olan mı, yoksa Türkiye’den gelen her türlü eşya mı sorusunu kürsüye taşımıştır. Teklifte “*Türkiye menşei olacak*” denilmişse de meclis başkanı bu konuda “*Türkiye’den gelen her şeyden gümrük alınmayacaktır*” diyerek konuya açıklık getirmiştir. Başbakan Melek bu konuda söz almış ve kanunda geçen “*eşya*” kelimesi için; canlı mahlûkatın eşyadan sayılmayacağını iddia etmiştir. “*Eşya*” kelimesi yerine “*emval*” tabirinin daha kapsamlı olacağını ifade etmiştir. Bu suretle canlı hayvan ticaretine de izin verilebileceğini açıklamıştır.

Bu gelişmeler üzerine söz alan İskenderun milletvekili Hamdi Selçuk, “*eşya ve emval*” kelimelerinin birlikte kullanılmasını istemiştir. O’na göre uluslararası ticaret veya gümrük tarifelerinde “*eşya*” tabiri kullanılmıştır. Sonuç olarak “*Hatay’a giren eşya ve emvalden gümrük resmi alınmaz*” ifadesi kullanılarak hazırlanan kanun genel kurul oylamasında oybirliğiyle kabul edilmiştir (HDMMZ, 2009, s.126-127).

19 Aralık 1938 tarihli oturumda Âşarın İlgası hakkında verilen takrire dair Maliye komisyonunun mütalâasının okunması sırasında Başbakan Melek milletvekillerine hitaben; Hükümetin plan ve icraatlarının Meclisin düşünceleriyle uyumlu olduğundan bahsetmiştir. Nitekim aşar vergisi ile doğrudan ilintili olan çiftçinin üzerindeki bazı vergilerin kaldırılmasını düşünüyoruz demiştir. Gelecek yıl için aşarın kaldırılmasını istediğini, bunun için de bir kanun projesi sunarak en kısa sürede sonuçlandıracağını beyan etmiştir (Yenigün 10 Ocak 1939, s. 1).⁶ Konu uzmanları tarafından yapılacak çalışmalarla memlekete büyük bir hizmet sunulacağını altını çizmiştir (HDMMZ, 2009, s. 176-177).

26 Aralık 1938 tarihli oturumda, Antakya ilçesi Türk cemaati milletvekili İbrahim İnal, Belediye teşkilatına dair bir karar sunmuştur. Buna göre belediye kanunlarının, teşkilat yapılanmasının ve bütçeleri ile ilgili hususların yeniden düzenlenmesini istemiştir. Belediyelerin İçişleri Bakanlığına bağlı olması gerekçesiyle Başbakan Melek söz alarak, Mevcut şekliyle belediye teşkilatının devamlılığının zor olacağını, yakında “*Asri Belediye Kanunu Projesi*” hazırlayarak Meclise sunulacağını bildirmiştir. Ayrıca, eski belediye reisleri ve idarecilerinin de tecrübelerinden faydalanmak amaçlı bir komisyon kurulduğundan bahsetmiştir. Bu proje hayata geçene kadar sistemin bu şekilde sürdürülmesini istemiş ve kanun meclise sunulduğu zaman da kabul edileceğini beyan etmiştir (HDMMZ, 2009, s. 226-227).

⁴ Bugünkü adıyla Reyhanlı ilçesi. <https://www.reyhanli.bel.tr/reyhanli-tarihi>

⁵ Ekim 1938’de Suriye’nin Hatay Devleti ile sınırları kapatmasına karşılık Hükümet gümrüklere el koymuştur. Sınır geçiş noktalarına karakollar kurarak en kısa sürede Gümrük Genel Müdürlüğü teşkilatını kurmuştur. 21 Ekim 1938 tarihinde İskenderun Gümrük İdaresi Hatay Devleti tarafından devir teslim işlemleri tamamlanarak devralınmıştır.

⁶ Başbakan Melek, “*Aşar vergisi kati suretle ilga edilecektir*” şeklinde gazete beyanatı da vermiştir. Yenigün, 10 Ocak (İkincikanun) 1939,s.1; Ayrıca “*İpek Öşrünün İlgası Hakkındaki Kanun Projesi*” de 13 Nisan 1939 tarihinde Başbakan tarafından tezkere şeklinde Meclise teklif edilmiş ve aynı gün kabul edilmiştir.

Hatay Zabıtası Vazife ve Salâhiyet Kanunu, 24 Aralık gün ve 919-1 numaralı Başbakanlık tezkeresi ile meclise sunulmuştur. İçişleri Bakanlığı komisyonuna havale edilen kanun teklifi tetkik ve müzakereler neticesinde Meclis genel kuruluna sunulmuştur. Buna göre Hatay Zabıtası Vazife ve Salâhiyet Kanununa ait gerekçeli karar dosyası, 2 Ocak 1939 tarihli oturumda Başbakan Abdurrahman Melek tarafından okunmuştur. Layihanın, Hatay zabıtasının vazife ve salâhiyetlerini tayin ve tespit etmede yaşanan zorluklar sebebiyle hazırlandığını belirtilmiştir. Mezkur 33 maddelik kanunun kabulü aynı günkü celsede gerçekleşmiştir (HDMMZ, 2009, s. 242-251; Yenigün 10 Ocak 1939, s. 4).⁷

Hatay Meclisinin en dikkat çekici kanunu 16 Şubat 1939 tarihli oturumunda gündeme gelmiştir. “*Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının Hatay Kanunları Olarak Kabulü Hakkında Kanun*” Hatay Devleti'nin stratejik ve hukuki açıdan geleceğine dair önemli bir yasal düzenlemedir. Bu kanun layihası Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanarak Meclis Başkanlığı'na sunulmuştur. Kurul tarafından Meclis Başkanlığı teklifi Adliye Komisyonu'na havale etmiştir. Komisyon, kanun teklifi hakkındaki çalışmalarını tamamlayarak hazırladığı gerekçeli kararı meclise sunmuştur. Adıgeçen Komisyon tarafından, Hükümetin hazırladığı teklif metnindeki bazı ifadeleri hukuka uygun bir dile dönüştürülmüş ve ikinci maddeye de “*ta'dilin kanunla olacağı*” hükmünü ilâve etmiştir.

Komisyon tarafından hazırlanan mazbatada belirtildiğine göre kanun teklifi üyeler tarafından “*şâyân-ı şükran ahkâmı*” sebebiyle memnuniyetle karşılanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde yürürlükte olan kanunların Hatay'da uygulanmaya başlanmasıyla halkın bir anda medenî kanunlara kavuşmasını sağlayacağı, ayrıca Hatay için güzel sonuçlar ortaya koyacağı belirtilerek şu görüşlere yer verilmiştir:

“*Encümenimiz, Hükümetin serdettiği mücip sebepleri tamamiyle vârid görmüştür. Encümenimizin tetkikinde derin bir saadet hissi duyduğu bu kanun bir anahtardır ki, bununla hazineleri açmaktayız. Filhakika bu kanun Hatay'ın saadet ve refahına, selâmet ve teâlisine bahşedilmiş büyük ve tükenmez bir servettir*”.

Adliye Komisyonu sözcüsünün meclise yaptığı açıklamalarda kanunun madde madde okunması sırasında milletvekillerinden bazıları kanunun tamamı hakkında söz almak istediklerini bildirmişlerdir. Buna göre, kürsüye gelen İskenderun milletvekili Abbas Ülkü, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kemalist rejimine dayanan kanunlarla idare edilmeğe başladığı günden beri Türk milletinin ne kadar kuvvetli, mütesanid bir hale girdiği ve Türk vatanının az zamanda ne derece terakki ve inkişaf etmekte bulunduğu hepimiz bir şahidiz. Antakya Milletvekili Vedi Bilgin, Bir coğrafya, tarih; milliyet, ırk, âdet ve an'ane cihetiyle oraya bağlı bulunuyoruz. Rum Cemaati adına İskenderun Milletvekili olan Kamil Zireyk, Anavatan kanunlarını kabul ediyoruz. Bu kanunlar bütün Hatay'ı saadete kavuşturacağına eminim. Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti (HDMMZ, 2009, s. 302-305) diyerek coşkularını dile getirmişlerdir.

Bu konuşmaları takiben “*Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının Hatay Kanunu Olarak Kabulüne Dair Kanun*” meclisin oyuna sunulmuştur. Evvela maddeler tek tek oylanmıştır. Kanunun tamamı oybirliğiyle kabul edilmiştir. Kanunun maddeleri şu şekildedir:

“*Madde 1- Türkiye Cumhuriyeti Kanunları Hatay Kanunları olarak kabul edilmiştir.*

Madde 2- Bu kanunların mer'iyete vaz' tarihleri ile mahallî icaplara uygun olmayanların tamamen veya kısmen tatbik edilip edilmemesine İcra Meclisi salâhiyettardır. Ta'dil, kanunla olur.

Madde 3- Mer'iyete giren her kanun, ona müteallik kanunla ahkâmı ilga eder.

Madde 4- Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'îdir.

⁷ Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra gazetede “*Polis ve Jandarma Kayd ve kabul şartları*” başlıklı ilan verilmiştir. Yenigün, 10 Ocak 1939, s.4.

Madde 5- Bu kanunun icrasına İcra Meclisi memurdur.”

Kanunun kabulünden sonra Başbakan Abdurrahman Melek teşekkür mahiyetinde bir konuşma yapmıştır. Melek çok önemli bir işin başarılmış olmasından duyduğu memnuniyeti şu cümlelerle dile getirmiştir:

“Sayın Mebuslar, daima büyük bir hassasiyetle memleket ihtiyaçlarını düşünen siz milletvekilleri şimdiye kadar yaptığınız güzel işler arasında Hatay’ın ilelebet minnet ve şükranını bâdî olacak bu kanunla büyük bir eser vücuda getiriyorsunuz. Bu eserle hepiniz şimdi bir tarihi şerefi taşıırken, hükümete yaptığınız ilham ve kanunu telif etmek suretiyle bu şereften heyet-i vekile de hissedar olmuştur. Ben ve arkadaşlarım yüksek meclisinize ilelebet müteşekkireceğiz. Anavatan kanunlarının tekmi hakkında söz söyleyen arkadaşlarımız, bu kanunların Hatay’ın sür’atle inkişaf ve terakkisine imkân vereceğini tebarüz ettirdiklerinden, bu hususta fazla söz söylemeyi zaid buluyorum. Yalnız bize verilen itimat sâyesinde bu kanunların tatbiki için bilhassa yüksek itimadınıza mazhar olan Hükümet bunları sıralayarak hemen tatbiki geçmek azmindedir. Bu fasıldan olarak şimdiden aşarın ilgası, toprak, icra ve iflâs kanunlarının ihzarıyla, müteakip celselerde yüksek meclisinize arz edileceğini beyan eder ve her birinizin yüksek şahsiyetlerini ve nihayet bütün Hatay halkının ve onun Yüksek Meclisinde eğilmeye şereflenirim (HDMMZ, 2009, s. 302-309)”

Para, egemenlik hakkına dair en önemli sembollerden biri olmuştur. Bu hususla ilgili görüşler meclisin ilk açıldığı günlerde gündeme gelmiştir. Başbakan Melek, para meselesi hakkında uluslararası kurallar çerçevesinde hareket edilmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Yürürlükte olan Suriye parasını Hatay Devleti adına bastırabilme hakkı olduğunu bildirmiş, ancak sorunun zaman içerisinde çözüme kavuşturulabileceğini söylemiştir (HDMMZ, 2009, s. 65). Hatay Devleti Millet Meclisi’nin 13 Mart 1939 Pazartesi günü gerçekleşen oturumunda “Hatay’da Para Esasının Tevhidi” kanunu için Başbakan Melek’in tezkeresi görüşülmüştür. Meclis başkanlığına hitaben yapılan başvuruda, Bakanlar Kurulu’nun 10 Mart tarihli toplantısında Meclise gönderilmesine karar verilen “*Türk Parasının Resmî Para Olarak Kabulüne Dair Kanun*” projesinin gerekçesi ve ekleriyle birlikte sunulduğu anlaşılmıştır. Aciliyeti olduğu gerekçesiyle derhal görüşmelere geçilmesi Meclisin oyuna sunulmuş ardından kanunun kabulü gerçekleştirilmiştir (HDMMZ, 2009, s. 343; Melek, 1969, s. 78)⁸.

Kanun hakkındaki gerekçeli karara göre, Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının Hatay Devleti için kabul edildiği ve bu durumda Hatay’da Türk parasının resmi para olarak kullanılacağı ilan edilmiştir. Bu durumda Suriye parası üzerinden yapıldığı tespit edilmiş olan genel ve özel borçların düzenlenmesinin zorunlu hale gelmesiyle birlikte, mezkur kanun projesi yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle birlikte Türk parası Hatay’ın resmi parası olmuştur. Kanunun yayımlandığı tarihe kadar Suriye parası üzerinden henüz tahsil edilmemiş olan her türlü vergi, resim, harç ve para cezalarının tespit edilmesi kararlaştırılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından belirlenerek kabul edilen kur üzerinden Türk parasına çevrilerek tahsil edilir denilmiştir.

Genel ve özel bütçelerin gelir ve gider cetvellerindeki rakamların da Türk parasına çevrilmesi kararlaştırılmıştır. Suriye parası üzerinden ödenen maaş, ücret, tahsisat, tazminat, tayinat, yem bedeli ve buna benzer içerikli tüm hak edişlerin Türk parası olarak ödeneceği kararlaştırılmıştır. Genel ve özel bütçelere ait veznelere bulunan Suriye parası, resmi kur üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın Hatay’daki şubesine devredilmesi hükmü verilmiştir.

Kanunun Meclis tarafından kabul edilmesinden sonra söz almak isteyen bazı milletvekilleri, kürsüden yaptıkları konuşmalarda uluslararası konjonktürler, kültür ve ekonomik gücün öneminden bahsetmişlerdir. Buna göre, bir millet ve devletin dünya politikasında sağlam yer tutabilmesi için sadece siyasi ve askeri açılardan güçlü olmasının yeterli olmadığı, artık

⁸ Melek, hatıralarında kanunun herhangi bir haksız kazançta meydan vermemesi amacıyla, gece yarısı toplanan meclis tarafından çıkartıldığını aktarmıştır. Abdurrahman Melek, 1969, s.78.

uluslararası platformlarda esas olan toprak davasından ziyade ekonomik kontrol ve üstünlük olduğu vurgulanmıştır. Diğer yandan askeri hâkimiyetle birlikte ekonomik açıdan güçlü olan milletler elindeki değerlere hakim olabilirler, buna göre Türkiye Cumhuriyeti'yle Hatay'ın bütün olduğu, fikir, hars, ırk ve düşünce birliğinin sebebinin doğal sonucu olarak para birliğinin de olacağı, dolayısıyla Ana yurdun parası olan, Türk parasının kabul edildiği ifade edilmiştir. Nihayet bütün memleketin zengin olacağı ifade edilmiş, Türk devlet erkânına ve Hatay Hükümeti'ne teşekkür edilmiştir (HDMMZ, 2009, s. 343-346).

13 Mart 1939 tarihli aynı oturumun devamında Hatay Devleti bünyesinde uygulanmak istenen "Kaza İdareleri Kanunu"na dair tezkere görüşülmüştür. Başbakan Abdurrahman Melek'e göre; Hatay Millet Meclisi'ne teklif edilen Kaza İdareleri Kanunu'nun, halen Anavatanda yürürlükte olan aynı adlı kanunun Hatay'da da uygulanabileceği gerekçesiyle yeni bir kanun hazırlanmasına gerek olmadığı iddiasıyla, teklif edilen kanunun iadesini istemiştir. Hemen akabinde Mecliste gerçekleşen oylama sonucu, kanun teklifi iade edilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti "*Kaza İdareleri Kanunu*" aynen kabul edilmiştir. Bu gelişmenin ardından Başbakan Melek teşekkür amacıyla yaptığı konuşmasında "*Yıllardan beri her gün binbir hadise ile bizim ve bütün dünyanın şahit olduğu bir hakikat vardır ki, Hatay; ırkan, hissen, aslen ayrılık kabul etmeyen anavatanın bir parçasıdır.*" Birbiriyle bu derecede ilişkileri olan memleketlerin kanunları ve parasının ayrı olması normal değildir. "*Bu bir kanun tab'iyet meselesidir.*" Şimdiye kadar yüce meclisinizin verdiği şerefli kararlardan dolayı sizleri ve temsil ettiğiniz Hatay halkını tebrik ederim (HDMMZ, 2009, s. 347) demiştir.

Türk parasının Hatay Devleti parası olarak kabulü sonrasında ticaret hayatında yaşanan birtakım gelişmeler üzerine, sadece bir hafta sonraki 20 Mart 1939 tarihli oturumda Antakya Mebusu Bekir Sıtkı Kunt'un verdiği takdir dikkat çekmiştir. Buna göre; Suriye'den gelen eşyaya gümrük vergisinin terkedilmesi ve Türk parasının resmi para olarak kabulü üzerine tüccar ve esnaf tarafından stokçuluğa başlandığını iddia etmiştir. Türk parasının resmî para olarak kabulüyle belirlenen kur oranına göre hayatın %40 kadar ucuzlaması gerekirken aksine tüccar ve esnafın hayatı %50'den %100'e kadar pahalılaştığı, dolayısıyla eskiye oranla pahalılığın iki misli yükselmesinin sebebinin sormuştur. Gerek gümrük vergisi ve gerekse Türk parasının kabulünün hayatı ucuzlaştırmasını beklerken bu durumun tam tersinin gerçekleşmesinin ancak kötü niyetle açıklanacağını söyleyerek, Türkiye Cumhuriyeti Men-i İhtikâr Kanununun derhal uygulanmasını ve stokçuluğun hükümet tarafından aydınlatılmasını teklif etmiştir (HDMMZ, 2009, s. 351; Melek, 1969, s. 78).⁹

Bu gelişme üzerine üç gün sonraki 23 Mart 1939 tarihli oturumda bu ruznameye Başbakan Abdurrahman Melek tarafından cevap verilmiştir. Buna göre, Türk parasının Hatay parası olarak kabulünden sonra bazı fırsatçılar hayatı pahalılaştıracak şekilde harekete geçtiğini fakat hükümetin bu konuda gerekli hassasiyeti gösterdiğinden stokçu ve vurgunculara karşı tedbirlerin düşünüldüğünden bahsetmiştir. Hayatı pahalılaştıracak sebep bulunmadığı ve gümrük tarifesinde de yanlışlık olmadığını beyan etmiştir. O'na göre, Meclisten kuvvet olarak her türlü tedbir düşünülmüş hatta gerekirse Anavatanda yürürlükte olan Men-i İhtikâr Kanunu'nun da aynı şekilde uygulanması öngörülmüştür (HDMMZ, 2009, s. 357).

Meclisin 23 Mart 1939 günlü oturumunda, Başbakan Dr. Abdurrahman Melek tarafından Meclise hitaben okunan tezkereye göre, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının Hatay Kanunu olarak kabulü gerekçesiyle ve 23 Şubat 1939 gün ve 45 sayılı kanunla yürütme kuruluna verilen yetkiye de dayanarak; Ziraat Bankası Kanunu, Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu, Gümrük Kanunu, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu geçerli kılınmıştır. Ayrıca Ceza Kanunu, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Ceza Kanununun Mevkî Mer'iyete Vaz'ına Dair Kanun, İcra ve İflâs Kanunu, Borç için Gayrimenkul Satışına Dair Kanun ve Orman Kanunu da 1 Nisan 1939 gününden itibaren kabul edilmiş ve yürürlüğe girmek

⁹ Halbuki Melek, hatıralarında bu kanunun kabulünden sonra stokçuluk ve vurgunculuk yapmasına fırsat verilmediğini iddia etmiştir. Melek, 1969, s. 78.

üzere resmî gazetede yayınlanmıştır (HDMMZ, 2009, s. 358).

Güvenlik, ekonomik ve sosyal gerekçelerle mülki yapılanmada değişiklik yapılması zorunlu hale gelebilmektedir. Sınır güvenliği gerekçesiyle Bakanlar kurulunun 30 Mart tarihli toplantısında “*Hamam’da Nahiye Teşkilâtı Yapılmasına Dair Kanun Projesi*”nin Meclise sunulmasına karar verilmiştir. Başbakan Melek tarafından okunan gerekçeli karara göre, Hatay-Suriye sınırında bulunması ve Reyhaniye ilçe merkezine olan uzaklığı sebepleriyle Hamam¹⁰’da Nahiye teşkilatının kurulması teklif edilmiştir. İlgili kanun aynı oturumda kabul edilmiştir (HDMMZ, 2009, s. 367-369).

Bu gelişmeler yaşanırken Başbakan Dr. Abdurrahman Melek Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne 6. Dönem Gaziantep milletvekili olarak seçilmiştir¹¹. And içme merasimi için Ankara’ya giden (TBMM Zabıt Ceridesi 17 Nisan 1939, s.39; Yenigün, 16 Nisan 1939, s.1) Melek, Hatay Devleti Meclisinde faaliyetlerde bulunmak üzere tekrar Antakya’ya dönmüştür.

Milli Mücadele yahut Hatay Davasına hizmet maksadıyla yaralanma suretiyle mağduriyete uğrayanlar için 1 Haziran 1939 tarihli celsede maddi yardım talebinde bulunulmuştur. Antakya Milletvekili Selim Mahmut ve arkadaşları tarafından Hatay Millet Meclisi’ne sunulan takrire göre; Milli davalarda çalışan ve uzvunu kaybeden bir şahsa Hükümet tarafından yardım talebi dile getirilmiştir. Kırıkhan milletvekili Bahri Bahadırlı, bu konular için oluşturulan bir komisyon olduğu ve oraya havale edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu konuşmalar üzerine Başbakan Melek söz alarak, biraz önce bütçeye ek ek ödenek isteği yapıldığını ve bu ek ödeneğin buna benzer hizmetler için kullanıldığını belirtmiştir. Söz konusu bedellerin makbuz karşılığında ihtiyaç sahiplerine verildiğini bildirmiştir (HDMMZ, 2009, s. 438-439).

23 Haziran 1939 günü Milletler Cemiyeti’ne karşı hâlâ mandater görünen ve Hatay üzerinde Türkiye ile birlikte garantör durumunda olan Fransa ile Türkiye arasında “*Türkiye İle Suriye Arasında Toprak Meselesinin Kesinlikle Çözümüne İlişkin Anlaşma*” imzalanmıştır (Resmî Gazete, 4 Temmuz 1939, s. 12108). Anlaşmanın imzalandığı haberinin Hatay’a ulaşmasının ardından resmi dairelerden Hatay Bayrakları indirildi, yerine Türk Bayrağı çekildi. Şehirler Türk Bayrakları ile süslendi. Bu anlaşma ile Hatay’ın Türkiye’ye katılması kesinleşmiş olmasına rağmen Hatay Millet Meclisi son işlemler tamamlanıncaya kadar olağan çalışmasını sürdürmüştür (HDMMZ, 2009, s. 475).

27 Haziran tarihli Yenigün gazetesinde “*Başvekilin Ziyafeti*” başlığıyla çıkan haberde, Gaziantep Milletvekili olan Başbakan Abdurrahman Melek’in İskenderun’un Soğukluk mevkiinde Gaziantep’ten gelen elli kişilik gurup şerefine öğle yemeği verdiği bilgisi yer almıştır. Samimi ve neşeli bir ortamda geçen toplantının saat 15’e kadar sürdüğü aktarılmıştır (Yenigün, 27 Haziran 1939, s. 2).

29 Haziran 1939 Perşembe Günü, olağanüstü toplantıya çağırılmış olan Milletvekilleri tarafından sunulan 39 imzalı takirle Hatay Devleti’nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne katılma kararı okunmuştur (Mehmet Tekin ve M. Mehtap Tekin, 2011, s. 118). Bu olayla birlikte Meclis feshedilmiştir, gerçekleşen coşku dolu konuşmaların yapıldığı gün son sözü alan Hatay Devleti Başbakanı Dr. Abdurrahman Melek “*biz susalım tarih konuşsun*” diyerek oturumu sonlandırmıştır (HDMMZ, 2009, s. 507)¹². Hatay meselesinde fedakarlıkla görev alan her bir Hataylı, ana vatana kavuşmayı ilke edinmiştir. Hatta Fransızların bölgedeki imar ve ekonomik hamleleri bile Hataylıların nazarında gölgede kalmıştır. Hatay Devleti Millet Meclisi’nin Hatay Zaferi’ndeki en büyük desteğini yine Hatay devleti vatandaşları vermiştir (Duman, 2017; s. 135-136).

¹⁰ Bugünkü Hatay İli’ne bağlı Kumlu ilçesi. (Sezen, 2006, s.218).

¹¹ 1924 Anayasasına ve Seçim Kanununa göre Milletvekili olabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması gerekiyordu. Abdurrahman Melek ve ailesinin TC vatandaşlığına geçişini onaylayan Bakanlar Kurulu Kararnamesi 13 Mart 1939 tarihlidir (CBCA, 030.18.01.02.86.21.5).

¹² Başka bir kaynakta bu söz küçük farkla aktarılmıştır: “Biz susalım, tarih söylesin” Yenigün, 30.06.1939.

SONUÇ

Abdurrahman Melek'in siyasi faaliyetleri 6 Ocak 1932 tarihinde İskenderun Sancağı İdare Meclisi Üyeliği'ne seçilmesi ile başlamıştır. 5 Haziran 1938 tarihinde İskenderun Sancağı Valisi olarak atanmıştır. Vali sıfatıyla Sancak seçimlerinin sorunsuz bir şekilde yapılmasını ve Sancak Anayasasının hazırlanmasını sağlamıştır. Seçimler sonucu 2 Eylül 1938 tarihinde Hatay Devleti Millet Meclisi açılmıştır. Abdurrahman Melek bu toplantıyı İskenderun Sancağı Valisi sıfatıyla izlemiştir. Tayfur Sökmen tarafından görevlendirilen Melek, Meclis tarafından 5 Eylül 1938 tarihinde başbakanlığa seçilmiştir. Kabinede İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları görevlerini de üstlenmiştir.

Başbakan Melek, öncelikle Hayat Devletinin teşkilat yapısını tamamlamaya çalışmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kanunlarını Hatay Devleti sınırları içerisinde uygulanmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu çabayla sadece Hatay Devleti vatandaşlarının refahını değil, anavatana ilhak sürecinin de hukuki bir zemine oturtulmasını amaçlamıştır. Hükümet icraatları, uluslararası kamuoyu dikkate alınarak yürütülmeye çalışılmışsa da, halkın ilhak sonrası uyum sürecini sosyo-ekonomik ve hukuki açılardan en aza indirgemeyi hedeflemiştir.

Hatay Meclisi'nde yürütülen faaliyetler ve bazı hükümet politikaları hakkında usul çerçevesinde zaman zaman anlaşmazlıklara rastlanılsa da teklif edilen hükümler oy bütünlüğü ile kabul edilmiştir. Anlaşmazlıklar ilgili kanunun hükümleri sebebiyle değil, daha çok nasıl uygulanacağı hakkında olmuştur.

Başbakan Melek'in icraatları arasında Antakya'nın devlet merkezi yapılması, Bayrak Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının Hatay Devleti Kanunları Olarak Kabulü, Türkiye'den Gelen Mallardan Gümrük Vergisi Alınmaması, Aşar Vergisinin Kaldırılması, Türk Lirasının Hatay Devleti Parası Olarak Kabulü, Hatay Devleti Sınırları İçerisinde Türkiye Cumhuriyeti Pullarının Kullanılması, İstiklal Marşı'nın Hatay Devleti Marşı Olarak Kullanılması kanunları zikredilebilir.

Hatay ve çevresinin Misak-ı Milli sınırları dışında kalmasından dolayı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan Hatay Devleti Başbakanı olan Abdurrahman Melek'in ve ailesinin 13 Mart 1939 tarihli T.C. Devleti Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçişi kabul edilmiştir. Hemen ardından TBMM Altıncı Dönem Gaziantep Milletvekili olarak aday gösterilmiştir. Hatay Devleti Başbakanı Dr. Abdurrahman Melek, 26 Mart 1939 tarihli seçim mazbatasını alarak 17 Nisan 1939 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yemin etmiştir.

Nihayet Hatay Devleti'nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne katılma kararıyla birlikte 29 Haziran 1939 Perşembe günü yapılan olağanüstü toplantıda Hatay Meclisi feshedilmiştir. Hatay Meclisi çatısı altında son kez gerçekleştirilen coşku dolu konuşmaların ardından son sözü alan Başbakan Dr. Abdurrahman Melek: "Biz susalım tarih konuşsun" diyerek oturumu ve Hatay Devleti Millet Meclisini sonlandırmıştır. Hatay Meclisi'nin feshinden sonra Abdurrahman Melek 4 Temmuz 1939 tarihinde Hatay'dan Ankara'ya Toros Ekspresiyle yola çıkmıştır. Bu tarihten sonra TBMM çatısı altında sürdüreceği milletvekilliği görevini dört dönem boyunca yerine getirecektir.

KAYNAKÇA

- ADA, Serhan. (2013). Türk-Fransız İlişkilerinde Hatay Sorunu (1918-1939), 2. Bs., İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Akşam, 6 Eylül 1938.
- ARMAOĞLU, Fahir. (2014). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995, 19. Bs., İstanbul: Timaş.
- ASLIYÜCE, Erdoğan. (2008). İlk İşgal son Kurtuluş, İstanbul: Togan.
- ATABEY, Figen. (2015). Hatay'ın Anavatana Katılma Süreci. AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi, C.4, Sayı 7, ss.192-209.
http://www.avrasyad.com/Makaleler/1074150981_122.pdf
- CBCA. 030.10. 224. 12. 40.
- CBCA. 030.10. 224. 511. 10.
- CBCA, 030.18.01.02.86.21.5.
- Cumhuriyet, 28 Ocak 1937.
- DUMAN, Olcay Özkaya. (2017). Geçmişin Sesiyle Tarihi Yeniden Düşünmek Üzerine Bir Sözlü Tarih Denemesi (Antakya Örneği 1921-1939 Sosyo Kültürel Yaşam), Antakya: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Düstur, 3.tertip. C.18.
- ERDEN, Ömer. (2015). Fransa-Suriye Kıskaçında Hatay (1937-1939), Yy: Gece Kitaplığı.
- GALİOĞLU, Rengin. (2003). Hatay Devleti Başvekili Dr. Abdurrahman Melek. Güneyde Kültür, Cilt: XIV, S. 140, ss. 8-24.
- Hatay Devleti Millet Meclisi Zabıtları,(2009). Haz. Mehmet Tekin, Ankara: Atatürk Araştırma Mekezi.
- HATİBOĞLU, Süleyman. (2012). Milli Mücadele ve Anavatana Katılım Sürecinde Hatay., Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- <http://hassa.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi>
- <https://www.reyhanli.bel.tr/reyhanli-tarihi>
- KESKİN, Ömer Ali. (2018). Hatay Sorunu ve İbrahim Şükrü Sökmensüer'in Faaliyetleri. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, ss. 577-592.
- MELEK, Abdurrahman. (1969). Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- MURSALOĞLU, Mehmet. (2012). Sancak, Devlet, Millet Hatay (1938-1939), İskenderun: Y.y.
- PAYASLI, Volkan, (2017). Sancak'tan Vilayet'e Hatay (1921-1960) (Siyasal, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle). Ankara: Atatürk Araştırma Mekezi.
- SANJIAN, Avedis K. (1956). The Sanjak Of Alexandretta (Hatay). A Study in Frenco-Turco-Syrian Relations, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Michigan.
- SARINAY, Yusuf. (1996). Atatürk'ün Hatay Politikası II, 1938-1939. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. XII, Sayı 35, 1996, ss, 407-454.
- SELÇUK, Hamdi. (1972). Bütün Yönleriyle Hatay'ın O Günleri, 2. Bs. İstanbul: Sucuoğlu Matbaası.
- SEZEN, Tahir. (2006). Osmanlı yer adları (alfabetik sırayla), Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

- SOFUOĞLU, Adnan, DAĞISTAN, Adil. (2008). İşgalden Katılıma Hatay. Ankara Phoenix
- SOYSAL, İsmail. (2000). Tarihçeleri ve Açıklamalarıyla Birlikte Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları I. Cilt (1920-1945), 3. Bs. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- TBMM Zabıt Ceridesi, VI. Devre, 17 Nisan 1939.
- TEKİN, Mehmet. (2010). Hatay: İşgal Yılları ve Bağımsız Hatay Devleti Kronolojisi (1918-1939). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- TEKİN, Mehmet, TEKİN, M. Mehtap. (2011). Hatay Devleti Millet Meclisi Reisi Abdulgani Türkmen. Antakya: Color Ofset .
- Yeni Mecmua, 15 Mayıs 1928, Yıl 1, sayı 1.
- Yenigün, 9 Nisan 1938.
- Yenigün, 5 Eylül 1938, Sayı 1937.
- Yenigün, 10 Ocak 1939, Sayı 2075.
- Yenigün, 16 Nisan 1939, Sayı 2154
- Yenigün*, 27 Haziran 1939.
- Yenigün 30 Haziran 1939.

EKLER

Ek 1, Yenigün Gazetesi, 5 Eylül 1938.

İdare yeri
Cuma pazarında
özel ev
Telefon 1-46 - Telgraf
Antakya - Yenigün

Mesul Müdür
SELM ÇELENK
Mektuplar Mesul Müdür
adına gönderilmelidir

YENİGÜN

ANTAKYADA ÇIKAR GÜNDELİK HALK GAZETESİ

Yıl 10 — 5 Eylül 1938 Pazartesi — Sayı 1977

Valimiz Doktor A. Melek Başvekil Olarak Kabineyi Teşkil Etti

İlk Hatay Kabinesini Valimiz Doktor Abdürrahman Melek Teşkil Ediyor

HATAY KABİNESİ BİR BAŞVEKİL İLE 4 VEKİLDEN MÜREKKEP OLA- CAK-BAŞVEKİL YARIN MECLİS HUZURUNDA BEYANNAMESİNİ OKUYACAK VE MECLİSTEN İTİ- MAT İSTİYECEKTİR

‘Vekâlet Müsteşarlıklarına kimler getirildi

Cumhurbaşkimimiz Sayın Bay Tayfur Sökmen, dün Valimiz Sayın Doktor Abdürrahman Melek ile beraber ederek kendilerini Hatay kabinesini teşkil edecek üyelerini bildirdi.

Valimiz, bu teklifi kabul ederek kabine ‘arkadaşlarını seçmiş ve kabinenin listesini hazırlamıştır. Haber aldığımız göre, Başvekilin kabine listesi Cumhurbaşkanlığı tarafından kabul edildiğinden Başvekilimiz yarın meclis huzuruna çıkarak programını okuyacak ve meclisten itimat istiyecektir.

Meclisin yarın saat öğle toplanarak kabinenin beyannamesini dinliyerek ruzaamede mevcut meseleleri müzakere ettikten sonra yaz tatili kararı ve meclis dağılımı muhtemeldir.

Mevsuk kaynaklardan aldığımız habere göre, kabine aşağıki zevattan teşkil edilecektir:

Başvekil ve Dahiliyevekili:
Doktor Abdürrahman Melek
Adliye vekili: Cemil Yurtman
Maliye vekili: Cemal Baki
Nafia ve Ziraat vekili: Kemal Alpar
Maarif ve Sıhhat vekili: Ahmet Faik Türkmen
Yukarıda adları geçen vekâletlerden dahiliyeye Dr. Adliye bir, Nafia ve Ziraat iki, Maliye iki ve Sıhhat ve Sıhhat iki müsteşar tayin edilecektir.

Riyaseti Cümhur Sarayı

Cumhurbaşkimimiz Tayfur Sökmenin ikametine tahsis edilmiş mukarrer olan Hataydaki Dafne otelinin sahipleri ile bugün bir daha temas edilmiş ve ‘bizim kaymakamı’ Bay Süreyya Pusat ile Hatay Valisi Sayın Bay Kelal Alparın kaymakamlık dairesinde otel ile yapılacak tadilat ve elektrik meselesi üzerinde konuşuldu.

Öğrendiğimize göre önümüzdeki gün muhafaz jandarmalara ve yavere tahsis edilecektir.

Otel sahipleriyle yapılan anlaşmaya göre otel bugün sonunda islahatla beraber teslim edilecek ve tefris edildikten sonra Cumhurbaşkanlığı emrine verilecektir.

Müsteşarlar Kimlerdir?

İlk Hatay Kabinesine alınacak müsteşarların isimleri hakkında elde ettiğimizi hususi malumat şudur.

Adliye: Feyzi Atahan
Nafiaya: Mühendis Keleşliyan
Ziraata: Mahmut
Maliye: Celal Akyüz ve Hanri Raad
Maarif: İsmail İsmailoğlu
Sıhhat: Dr. Sıtkı Osman
Dahiliye müsteşarı henüz belli olmamıştır.

Hariciye müsteşarlığı

Heber aldığımız göre yedi müsteşarlardan başka birde hariciye müsteşarlığı iltisaf edilmiştir. Bu müsteşarlığa, posta ve telgraf baş müfettişi Besim Tecer tayin edilecek ve eski vazifesi uhdesinde kalacaktır.

ber teslim edilecek ve tefris edildikten sonra Cumhurbaşkanlığı emrine verilecektir.

Atatürk’le Cumhurbaşkanımız arasında Taati edilen telgraflar

Ekselans Kemâl Atatürk
Türkiye Cumhuriyeti Başkanı
ANKARA
Hatay Millet Meclisi tarafından bugün Hatay reisliğine seçildiğimi ve bu vazifeyi ifaya başladığımı yüksek huşurunuza arz etmekle şereflenirim. Türkiye’nin Ulu Önderi tarafından gösterilen yüksek alaka ve yardım sayesinde istiklâline kavuşmuş Hatay’ın Ulu Şefi Atatürk ve büyük Türk milletine karşı beslediği minnet ve şükran ve bağlılık hislerini bu vesile ile de arz etmekle son derece bahtiyarım. Vazifemin ifası sırasında yüksek alaka ve iradelerinizin esirgenmemsi dileği ile ecdan bağlılığımı ve sonsuz saygılarımı sunarım.
Tayfur Sökmen

Bay Tayfur Sökmen
Hatay Reisi
Antakya

Hatay Millet Meclisi tarafından Hatay reisliğine seçildiğimizi bildiren telgrafınızı memnuniyetle aldım. Bu kıymetli diyarın en yüksek makam ve vazifesini ihraz ve deruhte etmiş olduğunuzdan dolayı size tebrik ederken inkişafınızı daima alaka ve muhabbetle takip edeceğim. Hataydaki faaliyetinizde muvafakiyetinizi temenni ederim ve Hatay’ın yenijidare altında pek çok saadet ve refahlar görmesini yürekten dilerim.
K. Atatürk

Suriyede Şöfor grevi bitti

2 Eylülde Suriyede başlayan şöfor grevi 4 Eylülden itibaren sona ermiştir. Grevçiler Suriye hükümetinden 7 maddelik bir dilek istemişlerdir. Yüce komisyonluk 7 maddeden 3 ücu kabul etmiş ve diğer 4 maddede hakkında tetkikatta bulunduğunu vadedilediğinden şöforler muvakkaten grevden vazgeçmişlerdir. Kabul edilen 3 maddede şudur:

1 — Muhalefet suçlarını hakkında takilat yapılmaması
2 — Hususi otomobillerin

Unum Jandarması Kumandanlığı

Dahiliye vekâletine bağlı olarak iltisaf edilen Unum Jandarma Kumandanlığına Bay İsmet Mursalı tayin edilecektir.

Kabineye ve müsteşarlara şimdiden muvafakiyet diler ve ‘yurda havirli işler görmesini temenni ederiz.

rin tasvil edilmesini 3 — Nafiada bir komisyon teşkil edilerek diğer maddeler hakkında tetkikat icrası. Suriye şöforleri cemiyeti bugün Şamda umumi bir toplantı yapacak vaziyeti tetkik edecektir.

Ek 2: Hatay Devleti Resmi Gazetesi, 15 Mart 1939.

HATAY DEVLETİ RESMÎ GAZETE

Tesis tarihi: 2 Eylül 1938

İdare ve yazı işleri için
Dahiliye Vekâleti Matbuat
Müdürlüğüne müracaat olunur

15 Mart 1939
ÇARŞAMBA

SAYI : 66

Kanunlar

Kanun: No. 51

Kabul tarihi: 13/3/1939

Türk parasının resmî para olarak kabulüne dair kanun.

Madde: 1— Türk parası Hatayın resmi parasıdır.

Madde: 2 — İşbu kanunun neşri tarihine kadar Suriye parası üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilmiş olupta henüz tahsil edilmemiş bulunan bilimum vergi, resim, harç ve para cezaları bu kanunun neşri tarihinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kabul edilmiş olan kur üzerinden Türk parasına tahvil edilir ve Türk parası olarak tahsil edilir.

Madde: 3 — Umumi ve hususî bütçelerin varidat muhemenatı ve masraf cetvellerindeki rakamlar (2) inci maddede esas dahilinde Türk parasına tahvil olunur.

Madde: 4 — Suriye parası üzerinden tediye edilmekte olan maaş, ücret, tahsisat, tazminat, tayinat, yem bedeli ve bu mahiyetteki bircümle istihkakların aynen Türk parası olarak tediyesine devam olunur.

Madde: 5 — Umumi ve hususî bütçelere ait veznelerde halen mevcut Suriye parası resmi kur üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Hataydaki şubasına devredilir.

Madde: 6 — İşbu kanuna muallif bircümle ehkâm mülgadır.

Madde: 7 — İşbu kanunun hükümleri neşri tarihinden itibaren muteberdir.

Madde: 8 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeye İcra Meclisi memurdur.

Kararlar

Karar No 24

- 1 — Açık bulunan Gümrük Müfettişliğine ayda (175) lira maaş ve (617) kuruş yevmiye ile Bay Suphi Okay tayin edilmiştir.
- 2 — Mumaileyh aynı zamanda Umum Müdürlük vazifesinde ifa edecektir.
- 3 — İşbu kararname 6.3.939 tarihinden muteberdir.
- 4 — İşbu kararnamenin icrasına Maliye Vekili memurdur.

Devlet Reisi

T. Sökmen

Başvekil

Dahiliye, Hariciye ve Müdafaa

Vekili

Dr. Abdürrahman Melek

Maliye, İktisat ve Gümrük

Vekili

Cemal

Karar No 118

10/3/939 Tarihinde Başvekil Doktor Abdürrahman Meleğin Reisliği altında toplanan İcra Meclisi Haîî oğlu Cemil Ülgenin Hatay vatandaşlığına kabulüne karar vermiştir.

Başvekil

Dahiliye, Hariciye ve Müdafaa

Vekili

Dr. Abdürrahman Melek

Adliye ve Şihhat Vekili

Maliye, İktisat ve Gümrük

Vekili

Cemal

C. O. Yurtman

Kültür Vekili

Nafia ve Ziraat Vekili

Faik Türkmen

K. Alpar